

De overgang po-vo in Nijmegen

De schoolbesturen po en vo in de regio Nijmegen hebben zich verenigd in een poveo-netwerk om het proces van de overgang van po naar vo te optimaliseren. In 2011 liet het poveo-netwerk onderzoek doen naar adviezen en schoolloopbanen van Nijmeegse leerlingen. In 2018 werd aan Eddie Denessen van de Radboud Universiteit gevraagd om hiernaar nogmaals onderzoek te doen². In dit artikel schetsen we enkele interessante uitkomsten³ en laten we zien wat een regionaal onderzoek naar de overgang van po naar vo kan opleveren.

Aanleidingen voor het onderzoek zijn de veranderde regelgeving en de toegenomen prestatiedruk in de samenleving, die zich onder andere uit in de druk van ouders op de school bij het schooladvies voor het voortgezet onderwijs.

Er zijn voor het onderzoek gegevens geanalyseerd over schooladviezen, toetsscores en schoolloopbanen van bijna 4.000 leerlingen. Daarnaast zijn er 37 interviews afgenomen bij betrokkenen in po en vo. In het onderzoek staan de volgende thema's centraal:

- De advisering in het po en de relatie met de eindtoets.
- De overdracht van po naar vo.
- Ervaringen in het vo met schooladviezen, eindtoets en schoolloopbanen.
- Doorgaande leerlijnen en initiatieven ter versoepeling van de overgang po-vo.

Advisering voor het vmbo

Uit het onderzoek blijkt dat veel leerkrachten het lastig vinden om een passend vmbo-advies te geven, met name als het gaat om de keuze tussen een vmbo-kader of een gemengd/theoretisch⁴ advies. Hierbij speelt mee dat veel Nijmeegse vmbo-t/havo/vwo-scholen minimaal een vmbo-t advies eisen. Betrokkenen vermoeden dat dat een rol speelt bij de druk van ouders op leerkrachten om een hoger advies te geven als er twijfel is tussen vmbo-k of g/t. Vergeleken met landelijke gegevens is er in Nijmegen onder leerlingen met een vmbo-g/t advies niet meer afstroom in leerjaar 3. Die afstroom is wel iets hoger vergeleken met de Nijmeegse gegevens uit 2011.

² Edwin Buijs heeft het onderzoek samen met Eddie Denessen uitgevoerd.

³ We bespreken enkele bevindingen waarvan we veronderstellen dat ze op meer scholen aan de orde zijn en aanzetten tot nadenken.

⁴ Gemengd en theoretisch vmbo kennen hetzelfde niveau, maar bij de gemengde leerweg is een avo vak vervangen door beroepsgericht onderwijs (4 uur).

Het onderscheid tussen de vier leerwegen van het vmbo is niet voor alle leerkrachten in het po even helder. We krijgen hierover zelf ook regelmatig signalen uit het veld. Mogelijk is dit onder meer te verklaren door het gegeven dat veel leerkrachten op hbo-niveau of hoger zijn opgeleid en nooit op het vmbo hebben gezeten. Bovendien bestaat het vmbo in deze vorm nog niet zo lang. De onderzoekers adviseren het povo-netwerk om over dit onderwerp expertise en ervaring uit te wisselen.

Het functioneren van het povo-netwerk

Uit het onderzoek blijkt dat de door het povo-netwerk georganiseerde activiteiten, zoals studiemiddagen, worden gewaardeerd door leraren die eraan meedoen. Uiteraard refereren de ondervraagden aan het gebrek aan tijd en taakuren, maar de leraren die desondanks meedoen raken geïnspireerd en gebruiken opgedane inzichten direct op de werkvloer, zo blijkt uit de volgende uitspraak van een po-betrokkene: "Bij elkaar in de keuken kijken en kunnen zeggen: 'Echt? Verwachten jullie dat onze kinderen dat kunnen? Maar dat kunnen ze nog helemaal niet'. Of juist: 'Ah joh, dat hebben ze in groep 7 al gehad'."

Positieve ervaringen van ondervraagden in het po zijn verder: kennisdeling en het bespreken van wederzijdse beelden, verwachtingen en vooroordelen.

Hoewel er in het vo wat minder mensen bekend zijn met de activiteiten van het povo-netwerk, hebben ook deelnemers uit het vo positieve ervaringen. Men wil graag vaak uitleggen wat kenmerkend is voor het op hun school geboden onderwijs (bijvoorbeeld tweetalig onderwijs of een cultuurprofiel). En men wijst erop dat hier jaarlijks ontwikkelingen in zijn die het voor po de moeite waard maken elk jaar informatie op te doen.

Leraren in het vo hebben te maken met kinderen die van meerdere basisscholen afkomstig

zijn en zien behoorlijke verschillen, bijvoorbeeld in de mate waarin leerlingen te maken hebben gehad met huiswerk, leren leren en studievaardigheden. Enerzijds vinden vo-betrokkenen dat het po hier meer aandacht aan kan besteden, anderzijds is er begrip voor dat het basisonderwijs niet overal aan toe kan komen.

Het project 'Taal is de basis'

'Taal is de basis' is een project waarin po en vo samen werken aan een doorgaande lijn. Dit initiatief komt uit het vmbo, waar men signaleerde dat veel leerlingen moeite hebben met taal. Docenten Nederlands werden gekoppeld aan leerkrachten van de bovenbouw. Zij bezochten elkaars lessen, waarbij de vo-docenten ook collega's meenamen die andere vakken geven. Twee à drie keer per jaar werden bijeenkomsten belegd waarbij ook directieleden en een taal-expert aansloten.

Op dit project wordt met veel tevredenheid teruggekeken. Veel vo-docenten realiseren zich nu de verschillen tussen de manier waarop basisscholen taalonderwijs geven (met veel losse onderdelen zoals woordenschat, spelling en begrijpend lezen en met aandacht voor taal in vakken als aardrijkskunde of geschiedenis) en wat er in het vo gebeurt (beperkte aandacht voor het vak Nederlands en daarnaast meestal geen aandacht voor taal).

Naast kennis over elkaars lespraktijk, heeft het project een aantal andere opbrengsten. Zo zijn de deelnemende vo-docenten meer gericht op het versterken van taalvaardigheden en staan zij bewuster stil bij de vraag of zij in proefwerken vakkennis of taalkennis toetsen. In de les geven sommige docenten nu meer aandacht aan moeilijke woorden en leren ze leerlingen die dat nodig hebben leesstrategieën aan. Een aantal vo-scholen gaat verder met het ontwikkelen van een taalbeleid, om de aandacht voor taal breed in de school te versterken en te borgen.

Hoewel er vooral opbrengsten zijn voor het vo, had het project ook meerwaarde voor de deel-

nemers uit het po. Zij droegen bij aan een goede overgang van po naar vo voor hun leerlingen en hielden er goede contacten aan over met het vo. Bovendien is het bevredigend voor po-leerkrachten om te merken dat vo-docenten kunnen leren van het basisonderwijs.

Tot slot

Het onderzoek naar de overgang van po naar vo in Nijmegen heeft een schat aan informatie opgeleverd. De schooladvisering is doorgaans zorgvuldig en de betrokkenen zijn tevreden over contacten en uitwisselingen binnen het povo-netwerk.

Uiteraard zijn er de nodige knelpunten en daarom bevat het rapport ook enkele aanbevelingen, die ook relevant zijn voor scholen

en povo-netwerken op andere plekken in Nederland. Scholen kunnen een stap verder gaan door zelf onderzoek te (laten) doen naar de overgang van po naar vo in de eigen stad of streek. Dan kunnen scholen zich meten met het landelijke gemiddelde: doen wij het hier beter? Bovendien versterkt het de samenwerking als scholen zelf onderzoek organiseren. Het bespreken van de uitkomsten en de aanbevelingen kan direct leiden tot verbetering van het onderwijs en de doorgaande lijn en tot het versterken van gelijke kansen.

Bronnen

Buijs, E., Denessen, E. (2018). *De overgang Po-Vo in Nijmegen*. Nijmegen: Behavioural Science Institute, Radboud Universiteit.

“Scholen kunnen een stap verder gaan door zelf onderzoek te (laten) doen”